

- Maliarets, L. M., and Smoliakova, O. M. "Optimizatsiia znachen pokaznykiv ekonomichnoi stiiosti pidpriemstva" [Optimization of Indicator Values of Economic Stability of the Enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 1 (2015): 11-22.
- Sabadash, L. O. "Utochnennia zmistovnoi sutnosti ekonomichnoi stiiosti pidpriemstva v suchasnykh umovakh" [Clarification of the Substantive Essence of the Economic Stability of the Enterprise in Modern Conditions]. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 2 (2018): 74-80.
- Shandova, N. V. *Metodolohiia ta praktyka upravlinnia stiikym rozvytkom promyslovykh pidpriemstv* [Methodology and Practice of Sustainable Development Management of Industrial Enterprises]. Kherson: Vyshemyrskyi V. S., 2014.
- Simekh, Yu. A. "Vyznachennia poniattia konkurentostiikosti pidpriemstva" [Definition of the Concept of Competitiveness of the Enterprise]. *Visnyk Mizhnarodnoho Slovianskoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*. 2007. <http://masters.donntu.org/2009/fem/makovska/library/article6.htm>
- Yeremeychuk, P. A. "Obosnovaniye strategii ustoychivogo razvitiya predpriyatiya" [Substantiation of the Strategy of Sustainable Development of the Enterprise]. *Ekonomika rozvytku*, no. 2 (2002): 56-60.
- Yezerkaya, S. G. "Ekonomicheskaya ustoychivost promyshlennogo predpriyatiya: metodologicheskiye aspekty i metody otsenki" [Economic Sustainability of an Industrial Enterprise: Methodological Aspects and Assessment Methods]. <http://www.dslib.net/economika-xoziajstva/jekonomicheskaja-ustojchivost-promyshlennogo-predpriyatija-metodologicheskie-aspekty-i.html>
- Zaytsev, O. H. "Otsenka ekonomicheskoy ustoychivosti promyshlennykh predpriyatiy (na primere promyshlennosti stroitelnykh materialov)" [Assessment of the Economic Sustainability of Industrial Enterprises (on the Example of the Building Materials Industry)]. <http://www.disscat.com/content/otsenka-ekonomicheskoi-ustoichivosti-promyshlennykh-predpriyatiina-primere-promyshlennosti-0>
- Zetkina, O. V. *Ob upravlenii ustoychivostyu predpriyatiya* [About Enterprise Sustainability Management]. Moscow: Audit; YuNITI, 2003.

УДК 336.67 (045)
JEL: D24; D92; L64; P42

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

©2020 ЗИЗ Д. О.

УДК 336.67 (045)
JEL: D24; D92; L64; P42

Зиз Д. О. Аналіз та оцінка ділової активності підприємств машинобудування як основа підвищення ефективності їх діяльності

У статті висвітлено поняття ділової активності та основні завдання аналізу та оцінки ділової активності підприємств машинобудування. Розглянуто напрями підвищення ділової активності підприємства, які досягаються певним набором заходів: прискоренням науково-технічного та організаційного прогресу – за рахунок підвищення техніко-технологічного рівня виробництва, організаційних систем управління, швидкого оновлення обладнання; удосконалення організаційної структури – за рахунок перегляду повноважень кожного працівника підприємства; поліпшення структури виробництва, зокрема підвищення коефіцієнтів завантаженості та оборотності – шляхом збільшення обсягу продукції; підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг – завдяки підвищенню якості вироблених товарів та надаваних послуг; розвитку та вдосконалення ЗЕД даного підприємства – через налагодження зв'язків із сусідніми країнами. Здійснено оцінку та аналіз основних підприємств машинобудування. Визначено фінансовий стан машинобудівних підприємств і чинники, які ведуть до дестабілізації в умовах кризових явищ; окреслено основні цілі машинобудівних підприємств та інструменти планування, що дозволить управляти процесом реалізації стратегії.

Ключові слова: підприємства машинобудування, оцінка, аналіз, ділова активність, напрями ділової активності, ефективність діяльності.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-230-240>

Рис.: 9. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Зиз Дмитро Олександрович – аспірант, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

UDC 336.67 (045)
JEL: D24; D92; L64; P42

Zyz D. O. Analyzing and Evaluating the Business Activity of Machine-Building Enterprises as the Basis for Increasing the Efficiency of Their Activities

The article highlights the concept of business activity and the main tasks of analyzing and evaluating the business activity of machine-building enterprises. The directions of increasing business activity of enterprise are considered, which is achieved by a certain set of measures: acceleration of scientific, technical and organizational progress – by increasing the technical and technological level of production, organizational control systems, rapid updating of equipment; improvement of organizational structure – by reviewing the powers of each employee of the enterprise; improvement of production structure, in particular, increase of load and turnover coefficients – by increasing the volume of products; increasing the competitiveness of products and services – by improving the quality of goods produced and services provided; development and improvement of foreign trade of this enterprise – through establishing relations with neighboring countries. Evaluation and analysis of the main machine-building enterprises was carried out. The financial condition of machine-building enterprises and factors that lead to destabilization in the crisis situation is determined; the main goals of machine-building enterprises and the planning tools, which will allow management of the process of strategy implementation, are outlined.

Keywords: machine-building enterprises, evaluation, analysis, business activity, directions of business activity, efficiency of activity.

Fig.: 9. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Zyz Dmytro O. – Postgraduate Student, National Aviation University (1 Lubomyra Husara Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

Стійкість фінансової активності підприємства в умовах ринкової економіки значною мірою обумовлена діловою активністю самого підприємства, яка залежить від різних факторів, таких як: конкурентоспроможність підприємства, кількість ринків збуту продукції, повнота виконання плану за основними показниками господарської діяльності, швидкість обороту його коштів і стабільність економічного зростання. Ділова активність мінімізує ризик неуспіху в умовах економічної нестабільності ринкового середовища та конкуренції.

Проблеми визначення сутності та оцінювання ділової активності розглядаються в працях таких зарубіжних і вітчизняних учених, як: О. Ареф'єва, Д. Городинська [1], Л. Лахтіонова [2], О. Заїкіна [3], О. Гарасюк, М. Ігнатенко [4], В. Мец [5], М. Петренко [8] та ін. Так, на думку, Л. Лахтіонової, ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства та визначається такими критеріями, як місце підприємства на ринку, репутація, інноваційно-інвестиційна діяльність, конкурентоспроможність. О. Заїкіна визначає дану категорію як весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. В. Мец розглядає ділову активність як зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу. Однак на фоні глибокого опрацювання проблем управління діловою активністю підприємств залишаються недостатньо дослідженими питання відновлення та забезпечення стану ділової активності в кризових умовах, а також заходи щодо вдосконалення управління діловою активністю.

Мета статті – дослідити ділову активність підприємств машинобудування, основні завдання аналізу та оцінки, а також напрями підвищення ділової активності підприємства.

У ринковій економіці ефективна робота підприємства значною мірою залежить від ділової активності підприємства. Оцінка ділової активності є основою, на якій ґрунтуються раціональні та розумні рішення про обсяги та об'єкти витрачання майна (активів). Основними цілями оцінки та аналізу ділової активності підприємств є здійснення ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності за умов ринкового середовища. Аналіз ділової активності підприємства здійснюється на якісному та кількісному рівнях. Якісний рівень оцінки може бути отриманий у результаті порівняння діяльності даної компанії з однотипними за сферою застосування капіталу підприємствами. Такими якісними критеріями є:

- 1) широта ринків збуту продукції;
- 2) наявність унікальної продукції чи послуги, техніко-економічні параметри які перевищують або відповідають світовим аналогам;
- 3) репутація підприємства;

- 4) стійкість зв'язків з клієнтами, партнерами тощо.

Кількісну оцінку та аналіз ділової активності здійснюють за двома напрямами:

- 1) ступенем виконання плану на основі показників, що забезпечують задані темпи їх зростання;
- 2) рівнем ефективності використання ресурсів [6; 7].

Високий рівень ділової активності підприємства дозволяє йому реалізовувати свої стратегічні цілі. Ділова активність тісно пов'язана з іншими важливими характеристиками підприємства і здійснює значний вплив на його інвестиційну привабливість та економічну стійкість. Оцінку ділової активності пропонується поводити з використанням таких коефіцієнтів, як: оборотність обігових коштів, оборотність запасів та оборотність власного капіталу.

Підвищення ділової активності підприємства досягається низкою заходів, які наведено на *рис. 1*.

Основними напрямами зростання ділової активності підприємства є зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку, підвищення конкурентоспроможності продукції, пошук нових ринків збуту.

Ділова активність підприємства в ринкових умовах стає інтегральною характеристикою підприємства щодо його відповідності об'єктивним економічним умовам [9].

Діяльність будь-якого підприємства піддається впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Серед основних факторів впливу зовнішнього середовища на підприємство важливу роль відіграють взаємодія з постачальниками та споживачами, оскільки саме вони впливають на обсяг реалізованої продукції; а також інші фактори, серед яких: залишки сировини на складах, величина дебіторської заборгованості, особливості податкового законодавства, темп інфляції, загальна економічна ситуація в країні тощо.

Дослідження ділової активності є одним із важливих напрямів аналізу фінансового стану підприємства, який дає можливість не лише пристосовуватися до впливу зовнішнього середовища, а й активно реагувати та впливати на нього.

Вплив зовнішнього середовища на функціонування підприємства на ринку наведено на *рис. 2*.

Як видно з *рис. 2*, дослідження розвитку підприємства під впливом зовнішнього середовища характеризується скороченням обсягів продажів, зниженням конкурентних позицій і нестійким фінансовим станом.

Одним із індикаторів ділової активності підприємств є певна тенденція зміни загальних показників їхньої господарської діяльності. Система таких показників ділової активності охоплює: обсяг реалізованої продукції, вартість активів і чистий при-

Рис. 1. Напрями підвищення ділової активності підприємства

Джерело: авторська розробка.

Рис. 2. Вплив зовнішнього середовища на ділову активність підприємства

Джерело: авторська розробка.

буток підприємств, а за потреби – вартість власного капіталу. Стітка тенденція до зростання темпових показників вказує на високий рівень ділової активності; нестійка динаміка темпових показників – на середній рівень; стійка негативна тенденція до зниження темпових показників – на низький рівень [10].

З урахуванням макроекономічного підходу ділової активності підприємства можна визначити як комплексну характеристику, яка відображає зусилля підприємства в різних напрямках його діяльності, спрямованих на забезпечення динамічності розвитку та досягнення сформульованих цілей. Оцінка ділової активності підприємства здійснюється здебільшого за двома напрямками:

- 1) аналіз динаміки загальних показників господарської діяльності: обсяг капіталу, інвестованого в діяльність підприємства (обсяг активів), обсяг доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), прибуток;
- 2) аналіз ефективності використання ресурсів підприємства [11].

Проведемо оцінку абсолютних показників ділової активності підприємств машинобудування. На рис. 3 наведено динаміку коефіцієнта оборотності обігових коштів машинобудівних підприємств протягом 2014–2018 рр.

Аналізуючи динаміку коефіцієнта оборотності обігових коштів машинобудівних підприємств (див. рис. 3), слід звернути увагу на їх зростання на ВАТ

«Меридіан» ім. С. П. Корольова з 1,21 до 3,4 оборотів, а на ПАТ «Київський радіозавод» – з 1,03 до 3 оборотів, що свідчить про прискорення обертання обігових коштів на цих підприємствах, підвищення ефективності використання ресурсів, що, своєю чергою, позитивно впливає на рівень їх економічної стійкості.

Значення коефіцієнта оборотності обігових коштів на ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» коливається в межах від 1,31 до 1,09 оборотів, на ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» – від 1,25 до 1,10 оборотів, ПрАТ «ДатаГруп» – від 5,24 до 3,63 оборотів, що відображає уповільнення оборотності обігових коштів і свідчить про погіршення політики управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та іншими оборотними активами на машинобудівних підприємствах.

А налізуючи коефіцієнт оборотності запасів машинобудівних підприємств у період з 2014 по 2018 рр., динаміку якого наведено на рис. 4, слід зазначити, що високі значення коефіцієнта має ПрАТ «ДатаГруп», а саме – 521,53; 447,94; 513,95; 330,43; 247,19 оборотів (регресивна динаміка). Отже, підприємство ефективно використовують наявні запаси, але при цьому на фінансування запасів відволікається мінімальний обсяг фінансових ресурсів, що позитивно впливає на ритмічність його функціонування та рівень економічної стійкості.

Позитивна динаміка коефіцієнта на ПАТ «Київський радіозавод» (1,03; 2,86; 2,01; 2,84; 2,98), ПАТ «Ки-

Коефіцієнт

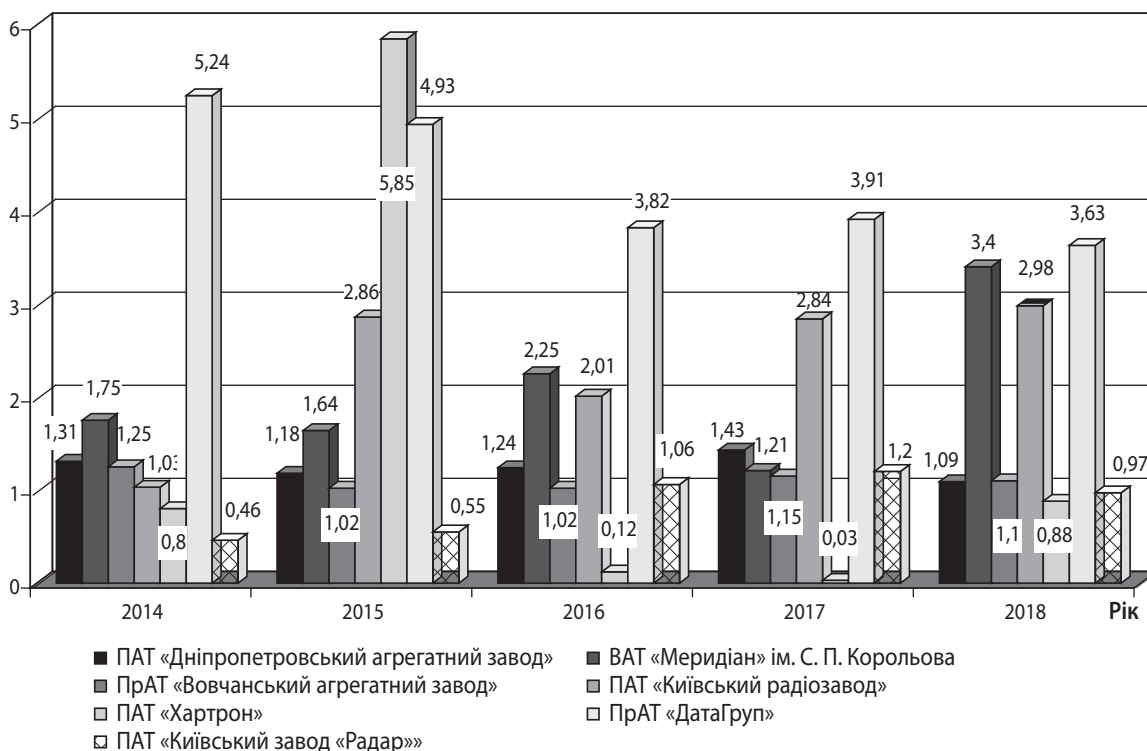

Рис. 3. Динаміка коефіцієнта оборотності обігових коштів машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

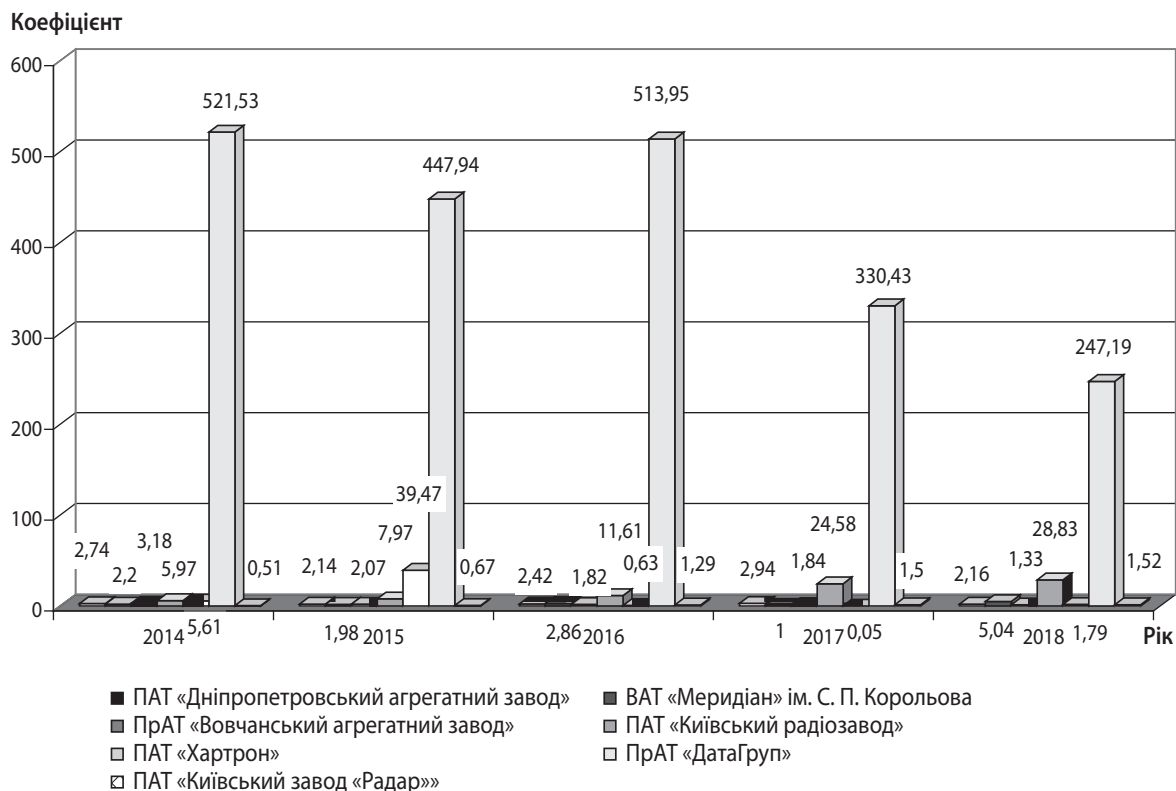

Рис. 4. Динаміка коефіцієнта оборотності запасів машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

івський завод «Радар»» (0,51; 0,67; 1,29; 1,5; 1,52) вказує на те, що на підприємствах спостерігається підвищення ефективності використання запасів та оптимально використовуються наявні фінансові ресурси.

Слід відмітити, що високі значення коефіцієнта оборотності власного капіталу, наведені на рис. 5, має ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», а саме: 5,81; 4,16; 3,51; 3,58; 2,73 оборотів, та ПрАТ «ДатаГруп», а саме: 31,31; 3,54; 2,85; 2,65; 2,49 оборотів, але спостерігається зниження значення даного показника. На ПАТ «Київський радіозавод» і ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова також спостерігається зниження коефіцієнта оборотності власного капіталу. Отже, прослідковується тенденція до зменшення доходу від реалізації продукції, що припадає на одиницю власного капіталу, підприємства зменшують ефективність його використання, що призводить до зниження рівня економічної стійкості.

Аналіз коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості машинобудівних підприємств упродовж 2014–2018 рр. (рис. 6) дає можливість зазначити, що всі підприємства мають значення показника більше 1, що вказує на доволі високий рівень швидкості обертання дебіторської заборгованості.

Але спостерігається погіршення результатів функціонування ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПАТ «Київський радіозавод», ПАТ «Київський завод «Радар», а саме – погіршення розрахунків з постачальниками, споживачами, зростання обсягів кредитів та затримка платежів.

Високим показником оборотності дебіторської заборгованості відзначаються ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова та ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод», що вказує на збільшення обсягів чистого доходу від реалізації та зменшення дебіторської заборгованості. Це зростання може бути зумовлено завчасною оплатою продукції дебіторами.

Аналіз коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості (рис. 7) дозволяє визначити, що на ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова спостерігається позитивна тенденція, а саме – збільшення значення показника. Отже, підприємство фінансує власну діяльність за рахунок кредиторів – постачальників сировини та матеріалів, бюджету та ін.

Порівнюючи суму кредиторської та дебіторської заборгованості, можна підсумувати, що ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова та ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» використовують кредиторську заборгованість для фінансування власних дебіторів, а також частину цих коштів використовують для фінансування інших активів.

Оптимально, коли дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, а саме – підприємства за рахунок дебіторської заборгованості погашають кредиторську (ПАТ «Київський радіозавод», ПАТ «Київський завод «Радар»).

Таким чином, проаналізувавши показники ділової активності підприємств машинобудівної галузі, можемо зробити висновок про те, що більшість під-

Коефіцієнт

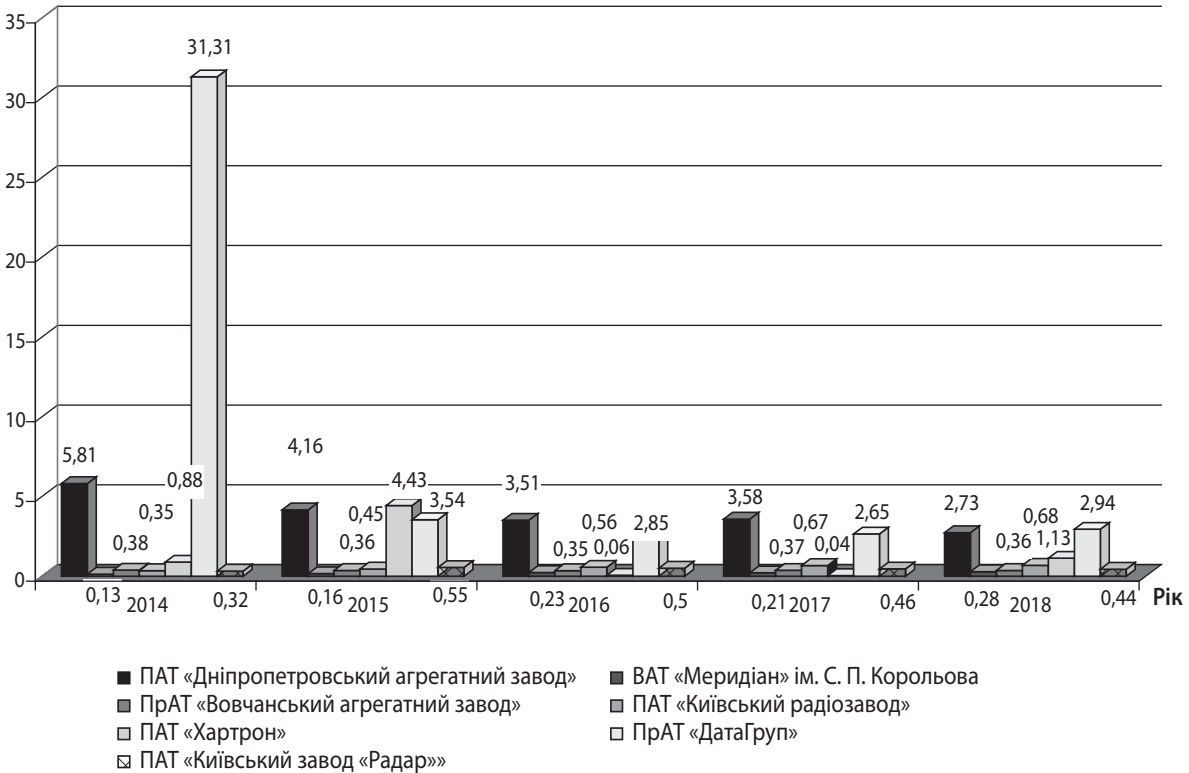

Рис. 5. Динаміка коефіцієнта оборотності власного капіталу машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

Коефіцієнт

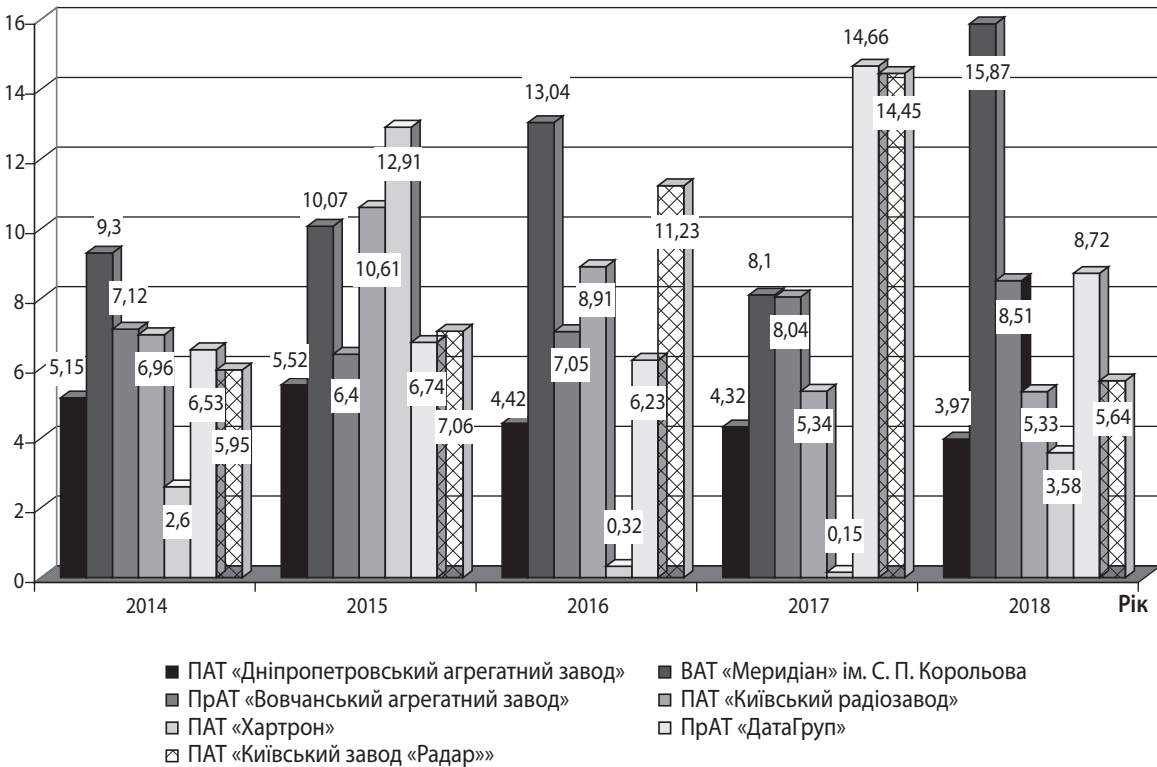

Рис. 6. Динаміка коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

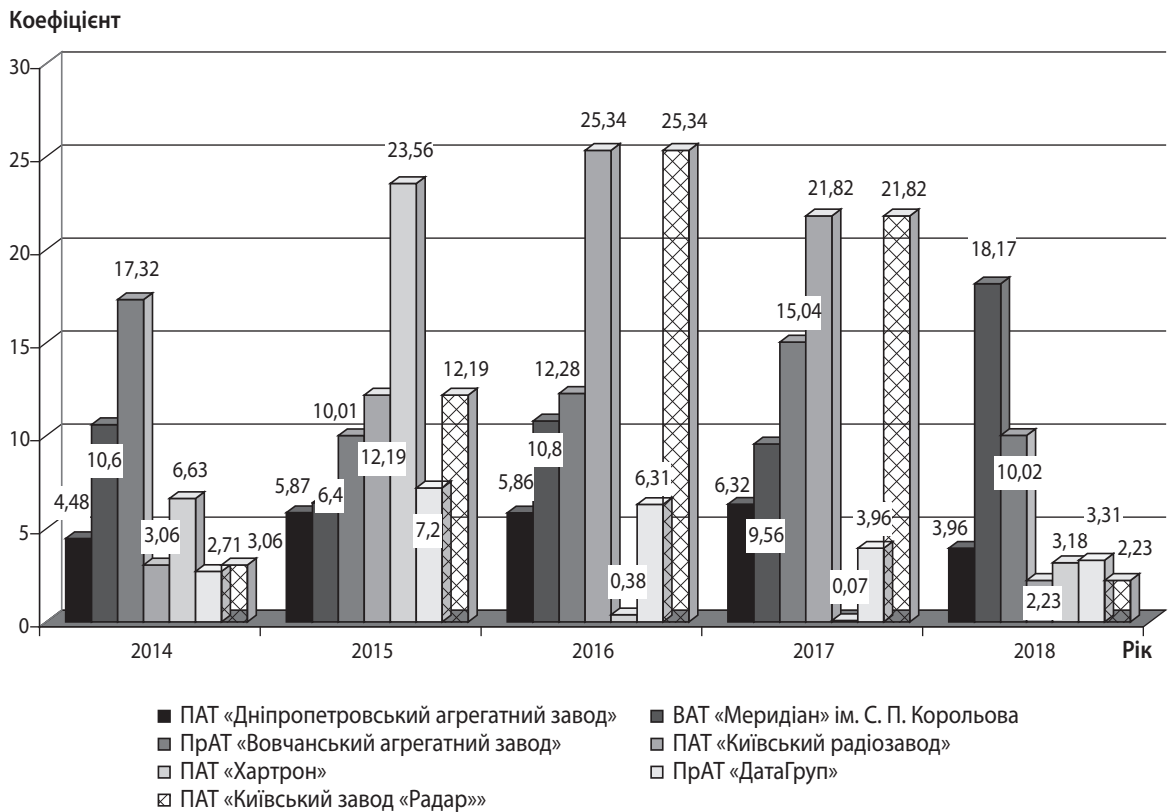

Рис. 7. Динаміка коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

приємств мають низькі показники оборотності обігових коштів, оборотності запасів та оборотності власного капіталу, що багато в чому залежить від стану фінансової системи держави. Низький рівень монетизації менш безпечний для підприємств, які мають високу швидкість обороту капіталу (ПАТ «Київський завод «Радар», ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова), більшість підприємств (ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПАТ «Київський радіозавод», ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод», ПАТ «Хартрон», ПрАТ «ДатаГруп») мають низьку швидкість обороту капіталу. Машинобудівні підприємства мають порівняно низьку оборотність та вельми чутливі до рівня макроекономічних показників.

Одним із найважливіших економічних ресурсів будь-якого виробництва є основні засоби. Ефективне використання основних засобів сприяє поліпшенню техніко-економічних і фінансових показників виробництва, у тому числі збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості та трудомісткості виготовлення, зростанню прибутку, активізації інноваційних процесів, що забезпечує ритмічність функціонування та підвищення економічної стійкості.

Інноваційність машинобудівних підприємств пропонується оцінити за допомогою коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддача), рентабельності основних засобів та зносу основних засобів (рис. 8, рис. 9).

Аналізуючи коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) машинобудівних підприємств протягом 2014–2018 рр., динаміку якого наведено на рис. 8, слід зазначити, що найбільше значення коефіцієнта спостерігається на ПАТ «Київський радіозавод», що змінюється від 5,97 оборотів у 2014 р. до 28,83 у 2018 р. Це свідчить про те, що у 2014 р. 5,97 грн чистого доходу від реалізації продукції припадає на 1 грн основних засобів, а у 2018 р. – 28,83 грн, тобто дане підприємство ефективно використовує свої ресурси, що допомогло суттєво збільшити чистий фінансовий результат (прибуток) у цьому періоді, позитивно впливає на їх інноваційність та економічну стійкість.

Спадна динаміка коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддачі) спостерігається на ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова та ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод». Так, на ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова значення коефіцієнта змінюється з 0,42 оборотів у 2014 р. до 0,96 у 2018 р., тобто у 2014 р. 0,42 грн чистого доходу від реалізації продукції припадає на 1 грн основних засобів, а у 2018 р. – 0,96 грн. На ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» значення коефіцієнта змінюється з 0,78 оборотів у 2014 р. до 0,58 у 2018 р., тобто у 2014 р. 0,78 грн чистого доходу від реалізації продукції припадає на 1 грн основних засобів, в 2018 р. – 0,58 грн. Дані підприємства нерационально використовують фінансові ресурси, не оновлюють основні засоби, що призводить до погіршення ритмічності функціонування їх діяльності та рівня економічної стійкості.

Коефіцієнт

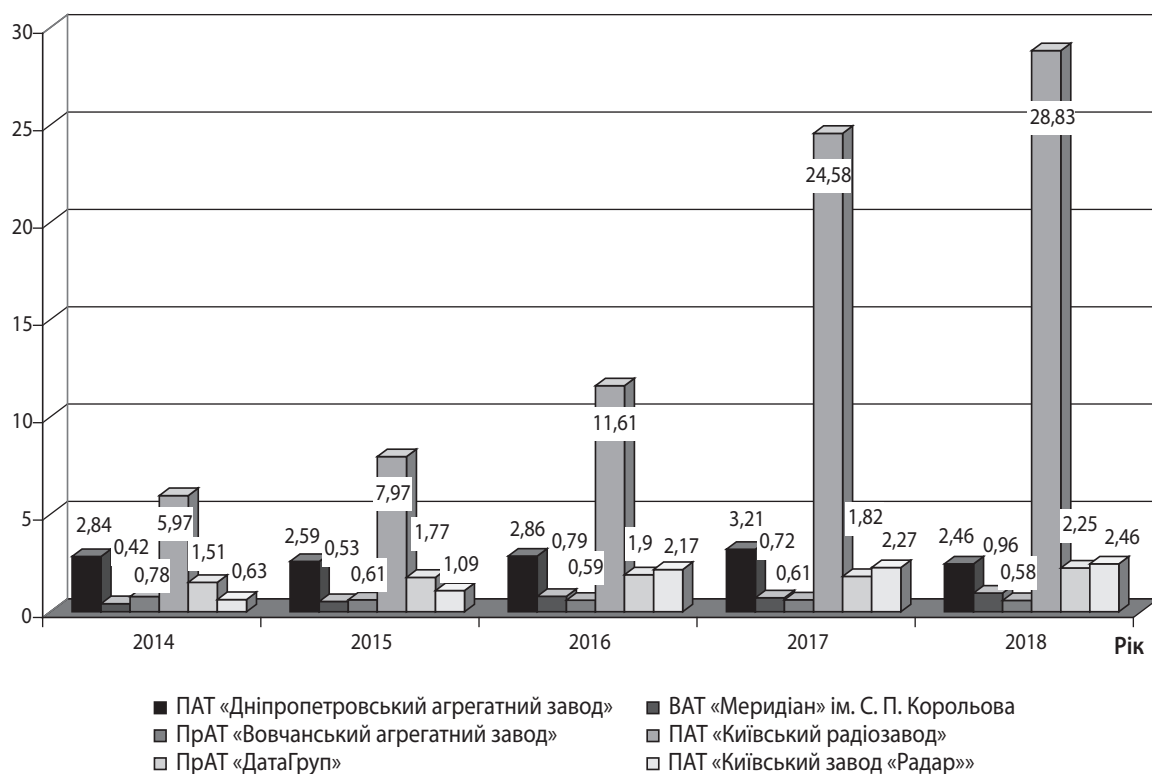

Рис. 8. Динаміка коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддача) машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

Коефіцієнт

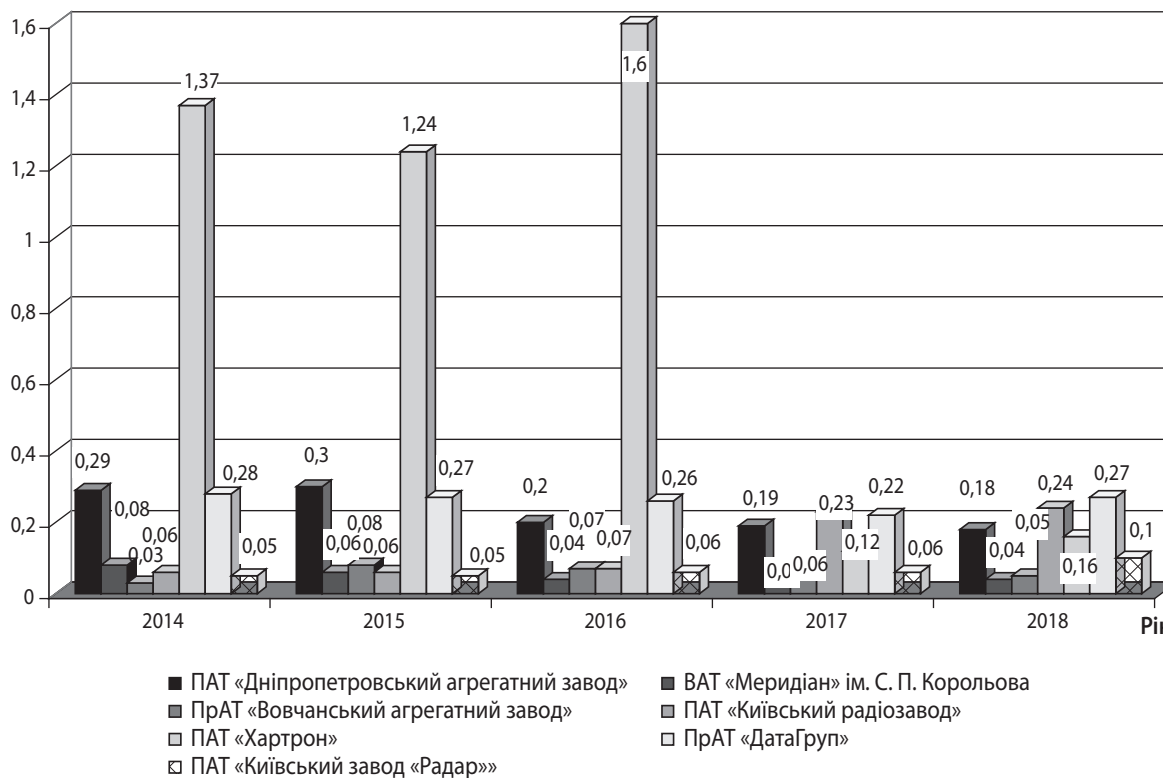

Рис. 9. Динаміка коефіцієнта зносу основних засобів машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

Таким підприємствам, як ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» (показник змінюється від 2,46 до 3,21 оборотів), ПрАТ «ДатаГруп» (показник змінюється від 1,51 до 2,25 оборотів), ПАТ «Київський завод «Радар» (показник змінюється від 0,63 до 2,46 оборотів) необхідно забезпечити оновлення основних засобів, що дозволить активізувати інноваційну діяльність, ритмічно функціонувати підприємствам та підвищити свою економічну стійкість.

Будь-яке підприємство незалежно від виду діяльності має активізувати інноваційні процеси, оскільки у висококонкурентних секторах економіки підприємства для виживання та зростання бізнесу змушені шукати найкращий спосіб задоволення запитів клієнтів, виводячи на ринок продукти, які створюють нову цінність у наявних і нових покупців (табл. 1).

ський агрегатний завод», ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова, ПАТ «Хартрон», що характеризує покращення технічного стану машин та обладнання.

Так, на ПАТ «Хартрон» коефіцієнт зносу основних засобів протягом 2014–2016 рр. складає 1,37–1,6. Питома вага металообробного обладнання, вік якого вище 20 років, складає 60% у 2016 р. Протягом 2017–2018 рр. значення коефіцієнта знизилося та склало 0,12 і 0,16 відповідно.

Коефіцієнт зносу основних фондів на ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод» незначно збільшується з 0,03 у 2014 р. до 0,05 у 2018 р., аналогічна тенденція спостерігається на ПрАТ «ДатаГруп» (0,28 у 2014 р., 0,17 у 2018 р.), що негативно впливає на виробництво. Це зумовлено тим, що підприємство не оновлює обладнання, що призводить до погіршення стану матеріально-технічної бази.

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнта рентабельності основних засобів машинобудівних підприємств у 2014–2018 рр.

Підприємство	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод»	-17,15	14,12	24,35	17,39	0,36
ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова	0,61	1,62	2,95	3,40	3,94
ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод»	23,23	11,10	4,40	4,44	4,44
ПАТ «Київський радіозавод»	0,25	0,02	0,54	0,53	0,67
ПАТ «Хартрон»	518,85	217,96	273,46	7,12	14,32
ПрАТ «ДатаГруп»	-26,89	19,64	18,75	12,82	3,43
ПАТ «Київський завод «Радар»»	0,15	2,38	22,78	10,14	261,18

Джерело: узагальнено автором.

На ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПрАТ «Вовчанський агрегатний завод», ПАТ «Хартрон», ПрАТ «ДатаГруп» спостерігається негативна динаміка значення коефіцієнта рентабельності основних засобів, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів.

Безумовно, позитивною тенденцією є зростання загальної рентабельності на ВАТ «Меридіан» ім. С. П. Корольова, ПАТ «Київський радіозавод», ПрАТ «ДатаГруп», ПАТ «Київський завод «Радар», що свідчить про зростання обсягу прибутку, який отримують підприємства на кожну грошову одиницю інвестованих в основні засоби коштів, тобто про підвищення ефективності капіталовкладення.

Показником, який показує, на який відсоток профінансовані за рахунок зносу заміна та відновлення основних засобів, виступає коефіцієнт зносу. Аналізуючи коефіцієнт зносу основних засобів машинобудівних підприємств протягом 2014–2018 рр., динаміку якого наведено на рис. 9, слід зазначити, що спостерігається тенденція до збільшення рівня придатності основних фондів на ПАТ «Дніпропетров-

На ПАТ «Київський завод «Радар»» у 2018 р. порівняно з 2014 р. спостерігається зростання значення коефіцієнта зносу, що вказує на зростання частки зношених основних засобів у загальній їх вартості та показує питому вагу вартості основних засобів, що вже перенесена на вироблену продукцію.

У результаті проведеного дослідження можна стверджувати, що підприємствам машинобудування необхідно створити відповідний механізм оцінювання рівня їх конкурентоспроможності, який складатиметься з трьох моделей. А саме: перша модель – порівняльна оцінка конкурентоспроможності підприємства, що дає змогу порівняти підприємство з конкурентами або зі світовими лідерами. Друга – модель оцінки спроможності підприємства впроваджувати нові технології, які постійно з'являються. Третьою моделлю є інтегрована кількісна оцінка конкурентоспроможності, що дозволяє порівняти такий комплекс і багатоелементні характеристики підприємства як конкурентоспроможність різних підприємств. Модель для порівняльної оцінки

конкурентоспроможності підприємства надає можливість розрахувати показники, що характеризують конкурентні переваги або недоліки підприємства та порівняти їх з іншими підприємствами, конкурентами в галузі, або з підприємствами, які є світовими лідерами в цій галузі [12].

ВИСНОВКИ

Отже, фінансовий стан машинобудівних підприємств характеризується рядом змін негативного характеру, що призвело до дестабілізації господарських зв'язків і координації в технологічних ланцюжках, уповільнення темпів зростання інвестицій, а також порушення термінів виконання зобов'язань за укладеними договорами. У результаті на даний момент склалася фінансова ситуація, яка становить загрозу оновленню промислової бази та може послабити експортний потенціал країни. Проте слід зазначити, що фінансовий стан підприємств є прийнятним для активізації інвестиційної діяльності, а також для формування інноваційної бази на інвестиційній основі.

Перед підприємствами машинобудування доцільно поставити такі цілі:

- ✦ конкурентоспроможні підприємства та інноваційна продукція, яка відповідає вимогам світового ринку;
- ✦ зростання загального обсягу інвестицій в сектор машинобудування.

Для досягнення поставлених цілей необхідно вдосконалення існуючої на підприємствах системи планування в рамках підвищення ефективності процесу реалізації стратегії підприємства, спрямованої на підвищення його вартості. У зв'язку з цим необхідно:

- ✦ розробити стратегію підприємства, орієнтовану на підвищення його вартості, забезпечивши її ефективну реалізацію з метою збільшення інвестиційної привабливості підприємств машинобудування;
- ✦ впровадити в систему планування інтегровані інструменти планування, що дозволить управляти процесом реалізації стратегії, спрямованої на підвищення вартості підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О. В., Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 8. С. 83–90.
2. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 388 с.
3. Заїкіна О. О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством. *Харчова промисловість*. 2008. № 7. С. 144–148.
4. Гарасюк О. А., Ігнатенко М. Ю. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства». *Вісник КТУ*. 2010. № 22. С. 63–67.
5. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1999. 132 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/519/Econ_analiz.pdf
6. Аналіз ділової активності підприємства. URL: <http://wikipedia.com.ua/1x9b2c.html>
7. Крикавський Є. В., Люльчак З. С. Економіка і фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : Видавництво «Львівської політехніки», 2013. 696 с.
8. Петренко М. І. Оцінка ділової активності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2010. Вип. 26. С. 182–186.
9. Хвень А. Шляхи зростання ділової активності підприємства. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2012/shlyahy-zrostannya-dilovoji-aktyvnosti-pidprijemstva/>
10. Тимошик Н. С., Химич І. Г. Оцінка результатів макросередовища та ділової активності підприємств // Тенденції розвитку маркетингу в умовах економічних трансформацій : монографія. Тернопіль : ФОП Шпак В. Б, 2017. С. 205–214. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21032/2/TRM_2017_Timoshik_N_S-Otsinka_rezultativ_makrosередovyshcha_205-214.pdf
11. Гринькевич О., Кіндрацька Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 215–218. URL: https://econa.at.ua/Vypusk_6/grynkevych.pdf
12. Kwilinski, A. Mechanism for assessing the competitiveness of an industrial enterprise in the information economy. *Research Papers in Economics and Finance*. 2019. Vol. 3. Issue 1. P. 7–16. DOI: <https://doi.org/10.18559/ref.2018.1.1>

Науковий керівник – Ареф'єва О. В., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки повітряного транспорту Національного авіаційного університету (Київ)

REFERENCES

- Analiz dilovoi aktyvnosti pidprijemstva. <http://wikipedia.com.ua/1x9b2c.html>
- Arefieva, O. V., and Horodynska, D. M. "Ekonomichna stiikist pidprijemstva: sutnist, skladovi ta zakhody yii zabezpechennia" [Economic Stability of the Enterprise: Essence, Components and Measures of Its Maintenance]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (2008): 83-90.
- Harasiuk, O. A., and Ihnatenko, M. Yu. "Problemy shchodo sutnosti poniattia «dilova aktyvnist pidprijemstva»" [Problems Regarding the Essence of the Concept of "Business Activity of the Enterprise"]. *Visnyk KTU*, no. 22 (2010): 63-67.
- Hrynkevych, O., and Kindratska, H. "Informatsiino-analitychne zabezpechennia upravlinnia dilovoi aktyvnosti pidprijemstva" [Informative and Analytical Providing of Management Business Activity of Enterprise]. https://econa.at.ua/Vypusk_6/grynkevych.pdf
- Khven, A. "Shliakhy zrostannia dilovoi aktyvnosti pidprijemstva" [Ways to Increase the Business Activity of the Enterprise]. <http://naub.oa.edu.ua/2012/shlyahy-zrostannya-dilovoji-aktyvnosti-pidprijemstva/>
- Krykavskiy, Ye. V., and Liullchak, Z. S. *Ekonomika i finansy pidprijemstv* [Economics and Finance of Enterprises]. Lviv: Vydavnytstvo «Lvivskoi politekhnyky», 2013.

Kwilinski, A. "Mechanism for assessing the competitiveness of an industrial enterprise in the information economy". *Research Papers in Economics and Finance*, vol. 3, no. 1 (2019): 7-16.

DOI: <https://doi.org/10.18559/ref.2018.1.1>

Lakhtionova, L. A. *Finansovyi analiz subiektiv hospodarivannia* [Financial Analysis of Business Entities]. Kyiv: KNEU, 2001.

Mets, V. O. "Ekonomichniy analiz finansovykh rezultativ ta finansovoho stanu pidpriemstva" [Economic Analysis of Financial Results and Financial Condition of the Enterprise]. Kyiv : KNEU, 1999. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/519/Econ_analiz.pdf

Pretrenko, M. I. "Otsinka dilovoi aktyvnosti pidpriemstva" [Assessment of Business Activity of the Enterprise].

Problemy pidvysychennia efektyvnosti infrastruktury, no. 26 (2010): 182-186.

Tymoshyk, N. S., and Khymych, I. H. "Otsinka rezultativ makroseredovyscha ta dilovoi aktyvnosti pidpriemstv" [Evaluation of the Results of the Macro Environment and Business Activity of Enterprises]. *Tendentsii rozvytku marketynhu v umovakh ekonomichnykh transformatsii*. 2017. http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21032/2/TRM_2017_Timoshik_N_S-Otsinka_rezultativ_makroseredovyscha_205-214.pdf

Zaikina, O. O. "Rol pokaznykiv dilovoi aktyvnosti v otsintsi upravlinnia pidpriemstvom" [The Role of Indicators of Business Activity in the Assessment of Enterprise Management]. *Kharchova promyslovist*, no. 7 (2008): 144-148.

УДК 658.014:57.017

JEL: D24; D92; P42

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ АДАПТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

©2020 ЮХМАН Я. В.

УДК 658.014:57.017

JEL: D24; D92; P42

Юхман Я. В. Науково-практичні аспекти оцінювання адаптивного потенціалу промислових підприємств

Метою статті є формування науково-практичних аспектів оцінювання адаптивного потенціалу промислових підприємств з урахуванням постійних змін потреб у суспільстві. У роботі визначено, що протягом усієї історії людства промисловість рухала розвиток цивілізації. Удосконалення механізмів, технологій, винаходів, що перетворювали взаємодію та спілкування людей, безповоротно змінили розвиток цивілізації. Глобальна промислова революція відчутно вплинула на життя та погляди всіх народів. Сучасна епоха ризику та нестабільності, глобалізації та нових технологій в сукупності перетворюють умови функціонування бізнес-середовища та викликають у багатьох управлінців глибоке занепокоєння. На основі проведеного дослідження розглянуто часові діапазони тривалості кризових циклів, у тому числі проаналізовано цикли криз (підйому та депресії) за М. Кондратьєвим. Розроблено підхід до подолання наслідків криз промисловими підприємствами. З урахуванням впливу кризових явищ на процес формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновацій сформувано алгоритм оцінки їх адаптивного потенціалу, що буде підґрунтям для продукування ефективних управлінських рішень щодо їх розвитку. Запропонований алгоритм науково-практичного підходу до оцінювання адаптивного потенціалу промислових підприємств складається з таких етапів: підготовчий (дослідження, проектування, коригування); аналітичний (оцінка динаміки адаптивного потенціалу промислових підприємств); прагматичний (визначення перспектив розвитку).

Ключові слова: адаптивно-орієнтована система управління підприємствами, кризи, інновації, алгоритм, ефективних управлінських рішень.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-240-249>

Рис.: 5. Табл.: 5. Бібл.: 17.

Юхман Ярина Василівна – старший викладач кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: yaryna2003@gmail.com

UDC 658.014:57.017

JEL: D24; D92; P42

Yukhman Ya. V. The Scientific-Practical Aspects of Assessing the Adaptive Potential of Industrial Enterprises

The article is aimed at formulating the scientific-practical aspects of assessing the adaptive potential of industrial enterprises, taking into account the constant changes in the society's needs. The publication defines that throughout the history of mankind industry advanced the development of civilization. Improvement of mechanisms, technologies, inventions that transformed the interaction and communication of people, irrevocably changed the development of civilization. Global industrial revolution significantly affected the lives and views of all nations. The modern era of risk and instability, globalization and new technologies all together transform the functioning conditions of the business environment and cause deep concern of many managers. On the basis of the carried out study, time ranges of the duration of crisis cycles are explored, an analysis of the cycles of crises (rise and depression) according to M. Kondratiev is carried out. The approach to overcoming the consequences of crises by industrial enterprises has been developed. Taking into account the impact of the crisis on the process of formation of an adaptively oriented management system of industrial enterprises on the basis of innovating, an algorithm for assessing their adaptive potential has been formed, which will be the grounds for producing effective managerial decisions on their development. The proposed algorithm of the scientific-practical approach to assessing the adaptive potential of industrial enterprises consists of the following stages: preparatory (research, projecting, adjustment); analytical (assessment of the dynamics of adaptive potential of industrial enterprises); pragmatic (defining development prospects).

Keywords: adaptively oriented system of enterprise management, crisis, innovating, algorithm, effective managerial solutions.

Fig.: 5. Tabl.: 5. Bibl.: 17.

Yukhman Yaryna V. – Senior Lecturer of the Department of Economics and Business Investment, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: yaryna2003@gmail.com